

Utredning om resursskola i kommunal regi

Utbildningsstaben
2025-03-17
Dnr BGN 2025/11-63

Innehåll

Inledning	2
Avgränsningar	2
Metod	3
Bakgrund.....	3
Historik och nuläge i Täby.....	3
Praxis och ny lagstiftning på området	4
Forskning på området	4
Resultat- och analysredovisning	5
Juridiska förutsättningar	5
Kort om ledning, stimulans, extra anpassningar och särskilt stöd	5
Särskild undervisningsgrupp	6
Resursskola	6
Behandlingsskola	7
Sammanfattning	8
Behov och målgrupper	8
Slutsatser och organisationsförslag	11
Organisationsförslag resursskola i kommunal regi	11
Lokala förutsättningar på Näsbyarksskolan	14
Ekonomi och finansiering	15
Kostnader för elever i resursskola.....	15
Finansiering.....	17
Övriga kostnader.....	17
Bilagor	17

Inledning

Enligt skollagen (2010:800) ska alla elever få den ledning och stimulans de behöver för att utifrån sina förutsättningar utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Det betyder att undervisningen inte kan utformas lika för alla, utan hänsyn behöver tas till elevers olika behov och förutsättningar. För att säkerställa att alla elever får en rättvis och likvärdig utbildning, kan det vara nödvändigt för skolhuvudmän att överväga alternativa sätt att utforma undervisningen.

En elev som riskerar att inte uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas har rätt till extra anpassningar och särskilt stöd. I första hand ska det särskilda stödet ges inom den elevgrupp som eleven tillhör, men om det finns särskilda skäl kan det ges i en *särskild undervisningsgrupp*. Särskilt stöd kan också ges på en *resursskola*, som till skillnad från en särskild undervisningsgrupp utgör en självständig skolenhet. Såväl särskilda undervisningsgrupper som resursskolor möjliggör organisering av undervisning i mindre sammanhang, med färre elever och högre personaltäthet, och avser att skapa bättre förutsättningar att tillgodose elevers stödbehov.

Rapporten omfattar tre utredningsuppdrag.

1. Det första uppdraget avser att undersöka möjligheten att inrätta en resursskola i kommunal regi för elever med behov av omfattande och varaktigt stöd samt anpassad undervisning i ett mindre sammanhang.
2. Det andra uppdraget avser att undersöka möjligheten att inrätta en resursskola i kommunal regi för elever som utöver behov av omfattande stöd och anpassad undervisning i ett mindre sammanhang även behöver behandling i samverkan med socialtjänsten (s. k behandlingsskola).
3. Det tredje uppdraget avser att undersöka möjligheten att organisera tal- och språkklasser i kommunal regi för elever med språkliga svårigheter.

Syftet med utredningen är att undersöka Täby kommuns möjligheter att inom den egna regin tillgodose de olika målgruppernas stödbehov genom att organisera undervisning i mindre sammanhang i lämpliga och lagenliga former. Utredningen ska belysa de juridiska, pedagogiska, ekonomiska och organisatoriska aspekterna av de olika organisationsformerna samt identifiera de potentiella för- och nackdelarna. Utredningen ska mynna ut i ett eller flera organisationsförslag.

Avgränsningar

Utredningsuppdraget för att inrätta en resursskola för elever med ett generellt behov omfattar grundskoleelever i årskurserna 4-9. Utredningsuppdraget för att inrätta en behandlande skola omfattar grundskoleelever i årskurserna 7-9, medan utredningsuppdraget för att inrätta tal- och språkklasser omfattar grundskoleelever i årskurserna F-6. Utredningen ska undersöka behovet och identifiera potentiella för- och nackdelar med att införa ovan angivna organisationsformer för de angivna årskurserna. De planerade resursskolorna och tal- och språkklasserna ska vända sig till

elever folkbokförda i Täby kommun. Resursskolorna och tal- och språkklasserna ska förläggas så centralt som möjligt i kommunen och i befintliga skolbyggnader.

Metod

En stor del av materialet har inhämtats genom dokumentgranskning, vilket bland annat innefattat en översyn av regelverket inom området särskilt stöd i allmänhet och resursskolor och särskilda undervisningsgrupper i synnerhet. Utredningen har vidare tagit del av aktuell forskning på området samt rekommendationer och stödmaterial från olika skolmyndigheter. Dessutom har interna dokument och inkomna ansökningar om tilläggsbelopp och extra resurstilldelning analyserats.

Omvärldsbevakning har genomförts, vilket bland annat innefattat besök hos två externa verksamheter och mailkontakt med flera andra. Deltagare i arbetsgruppen har också besökt delar av den kommunala skolverksamheten. En enkät har distribuerats som besvarats av de kommunala skolorna. Slutligen har ekonomiska beräkningar och en barnkonsekvensanalys genomförts.

Bakgrund

Historik och nuläge i Täby

Historiskt har Täby kommun drivit flertalet mindre kommungemensamma undervisningsgrupper för elever i behov av särskilt stöd. Fram till 2014 fanns grupper med olika inriktningar, exempelvis fanns en grupp för elever med utåtagerande beteende och en för elever med autismspektrumtillstånd. Tidigare fanns också Attundaskolan, en kommunal behandlande som startades i samverkan mellan verksamhetsområde utbildning och socialtjänst. År 2014 började grupperna avvecklas och 2015 lades Attundaskolan ner, delvis på grund av dåvarande tolkningar av skollagen och den s. k inkluderingsstanken. I samband med avvecklingen genomförde huvudmannen flera kompetenshöjande insatser för inkluderande lärmiljöer, bland annat i samverkan med Harvard Graduate School of Education och det fristående forskningsinstitutet Ifous.

Sedan 2022 har Täby kommun organiserat kommungemensamma resursgrupper för elever med omfattande behov av särskilt stöd. Dessa grupper, som är förlagda på Kyrkskolan, Näsbyparksskolan och Skarpängsskolan, syftar till att ge eleverna bättre förutsättningar att uppnå kunskapskrav genom undervisning i ett mindre sammanhang med högre lärartäthet och specialpedagogisk kompetens. Grupperna liknar resursskolor men skiljer sig åt på det sättet att de inte är organiserade som egna skolenheter och att skolorna aktivt arbetar med att integrera eleverna så att de kan återgå till ordinarie undervisningsgrupp. Elever med mer varaktiga behov av stöd hänvisas till fristående och kommunala resursskolor i närområdet.

Praxis och ny lagstiftning på området

Antalet resursskolor i Sverige har ökat kraftigt de senaste åren och blivit fyra gånger så vanliga på tio år.¹ De flesta resursskolor har etablerats under de senaste 6-7 åren, efter en dom från Högsta Förvaltningsdomstolen (HFD 2017 ref. 50) som klargjorde att kommuner kan begränsa mottagandet till elever som behöver särskilt stöd på vissa skolenheter. I domen gavs vägledning om hur resursskolor ska förhålla sig till skollagen, där domstolen betonade att kommuner har stor frihet att organisera sin verksamhet men att det finns lagar och regler som sätter gränser för kommunens handlingsutrymme, bland annat när det gäller placering vid skolenheter och särskilt stöd. Huvudregeln att elever ska placeras på den skola som vårdnadshavaren önskar hindrar dock inte att resursskolor startas för elever i behov av särskilt stöd.

I juli 2022 trädde lagändringar i kraft i syfte att förtydliga och utveckla villkoren för att inrätta resursskolor, med målet att förbättra arbetet med både nuvarande och framtida resursskolor samt ge elever och vårdnadshavare en rättssäker hantering.²

Forskning på området

Placering i särskilda undervisningsgrupper eller resursskolor innebär att elever separeras från den ordinarie undervisningen. Skollagen förespråkar restriktivitet i detta avseende och istället har inkludering blivit en central princip i skolans värld. Sverige har åtagit sig internationella överenskommelser som Salamancadeklarationen och Barnkonventionen, vilka betonar att elever ska undervisas tillsammans när möjligt.

På senare år har inkluderingstanken ifrågasatts från bland annat politiskt håll. I den utredning från 2020 som låg till grund för lagförslaget att reglera resursskolor baserades direktiven på en överenskommelse mellan den dåvarande regeringen, Centerpartiet och Liberalerna. Enligt överenskommelsen har inkluderingstanken gått för långt, och man vill istället att elever lättare ska få särskilt stöd i mindre undervisningsgrupper och resursskolor.³

Forskning visar på en försiktigt positiv tendens till att elever med olika funktionsnedsättningar uppnår bättre skolresultat i ordinarie skolsammanhang, men att det är svårt att dra långtgående slutsatser eftersom de som har en fungerande skolsituation i regel inte kommer i fråga för placering i andra organisatoriska lösningar.⁴ Det finns samtidigt ingen tydlig evidens för att särskiljande lösningar förbättrar inlärningen. Enligt en kunskapsöversikt av Skolverket kan permanenta nivågrupperingar ha negativa effekter som stigmatisering, försämrad självbild och motivation.⁵ Skolinspektionen har i en kvalitetsgranskning funnit att elever i särskilda undervisningsgrupper ofta får bättre betyg, ökad närvaro och social utveckling, men

¹ [Resursskolorna blir fler: ”Tystare med mindre grupper” - Nyheter \(Ekot\) | Sveriges Radio](#), publicerat 16 oktober 2024.

² SOU 2020:42, s 17.

³ Se SOU 2020:42, s 30 och “Januariavtalet” 2019, punkt 52.

⁴ SOU 2020:42, s 16.

⁵ [Vad påverkar resultaten i svensk grundskola? Kunskapsöversikt om betydelsen av olika faktorer](#), Skolverket, 2009.

konstaterar samtidigt att resultaten bör relateras till att eleverna ofta befinner sig i en svår skolsituation innan de blir placerade.⁶

Forskningen om den sociala situationen för elever i särskiljande lösningar är delad. Göransson och Nilholm menar att det inte finns något tydligt stöd för att elever som behöver stöd får en bättre eller sämre social situation i grupper med eller utan andra elever i behov av stöd. Istället betonas vikten av att uppmärksamma skolmiljöns sociala aspekter och deras konsekvenser för dessa elever.⁷

Den utredning som ligger till grund för lagförslaget att införa resursskolor diskuterar inkludering i förhållande till organisatoriska särlösningar. Den konstaterar att långvarig placering utanför den ordinarie skolan kan försvåra inkludering, men att en anpassad lärmiljö ibland kan vara nödvändig för att ge elever bättre förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen. Flexibla och varierande lärmiljöer är centrala för att möta elevers behov, och ibland kan undervisning behöva organiseras utanför det ordinarie sammanhanget. Utredningen betonar att särskilt stöd bör fokusera på undervisningens innehåll snarare än på var den ges.⁸

Resultat- och analysredovisning

Juridiska förutsättningar

Kort om ledning, stimulans, extra anpassningar och särskilt stöd

Enligt skollagen ska alla barn och elever få den ledning och stimulans de behöver för att utvecklas så långt som möjligt i enlighet med utbildningens mål.⁹ Skolan har ett kompensatoriskt uppdrag, vilket innebär att den ska försöka uppväga skillnader i elevers förutsättningar att ta till sig utbildningen.¹⁰ Det innebär att skolan måste överväga hur organisationen runt eleven ser ut på olika nivåer, inklusive fördelning av resurser, pedagogiska metoder, gruppdynamik och lärmiljöer.

Vissa elever kan behöva mer stöd än vad som ges i ordinarie undervisning. Detta stöd kan vara i form av extra anpassningar, som är mindre ingripande och genomförbara inom ordinarie undervisning, eller särskilt stöd, som är mer ingripande och kräver mer omfattande åtgärder.¹¹

⁶ Skolinspektionen (2014). Särskilt stöd i enskild undervisning och särskild undervisningsgrupp. Kvalitetsgranskning. Rapport 2014:06

⁷ Göransson, K. & Nilholm, C. (2015). Den sociala situationen för barn och elever i svårigheter som undervisas i reguljära klasser och förskolegrupper. En systematisk forskningsöversikt. I Tre forskningsöversikter i specialpedagogik. Delrapport från SKOLFORSK-projektet. Vetenskapsrådet.

⁸ SOU 2020:42, s 54.

⁹ 3 kap 2 § skollagen.

¹⁰ 1 kap. 4 § skollagen.

¹¹ 3 kap. 5 § och 7 § skollagen.

Särskild undervisningsgrupp

Stödinsatser ska i första hand ges i elevens ordinarie grupp, men kan vid behov ges i en annan miljö som bättre tillgodoser elevens behov. Enligt skollagen kan en elev placeras i en särskild undervisningsgrupp om det finns särskilda skäl.¹² Åtgärden att placera en elev i en särskild undervisningsgrupp ska vara ett särskilt beslut, som fattas av rektorn i samband med ett beslut om åtgärdsprogram. Beslutsbefogenheten kan inte delegeras vidare av rektorn.

Åtgärden ska inte vara mer ingripande än vad som behövs.¹³ Målet är att eleven ska återgå till sin ordinarie klass. Beslutet ska följas upp regelbundet i samråd med eleven och vårdnadshavare. Föräldrar kan överklaga beslutet, och skolan är skyldig att informera om denna möjlighet samt dokumentera beslutsprocessen.¹⁴

Särskild undervisningsgrupp kan finnas inom skolenheten eller som en kommunövergripande lösning, men innebär aldrig ett byte av skolenhet. Om en elev ska byta till en skolenhet där en kommunövergripande särskild undervisningsgrupp är förlagd ska således de ordinarie placeringsbestämmelser tillämpas.¹⁵ Om en elev bedöms vara i behov av stöd i en särskild undervisningsgrupp behöver skolan erbjuda plats i en sådan. Det är inte förenligt med skollagen att hänvisa till att det inte finns plats i en särskild undervisningsgrupp och att låta elever stå i kö till grupperna.¹⁶

I denna utredning avser begreppet tal- och språkklasser kommunövergripande särskilda undervisningsgrupper som vänder sig till elever med diagnostiserad generell språkstörning.

Resursskola

En kommun kan begränsa en skolenhet till att endast ta emot elever i behov av särskilt stöd (resursskola).¹⁷ Kommunen ansvarar för att bedöma om en elev behöver det stöd som resursskolan erbjuder för att uppnå kunskapskraven eller undvika svårigheter i sin skolsituation.

Ansökan om placering sker genom vårdnadshavare eller rektor med vårdnadshavares godkännande. Om resursskolan har fler sökande än antalet platser ska ett urval ske. Vid urval ska de elever som har störst behov av det särskilda stöd som resursskolan erbjuder prioriteras. Ett grundläggande krav är att urvalet sker på ett objektivt, sakligt och icke-diskriminerande sätt.¹⁸ Kommunen måste tydligt informera om urvalskriterier

¹² 3 kap. 11 § skollagen.

¹³ [Kommentarer till Skolverkets allmänna råd och arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram](#), Skolverket, 2022.

¹⁴ prop. 2009/10:165 s. 292 f.

¹⁵ prop. 2021/22:156, s 26.

¹⁶ [Särskilda undervisningsgrupper - Skolverket](#), hämtad 2025-01-08

¹⁷ 10 kap. 31 a skollagen.

¹⁸ jfr HFD 2015 ref. 50.

och säkerställa att alla sökande behandlas likvärdigt.¹⁹ Vid urvalet behöver också elevgruppens sammansättning beaktas för att skapa en fungerande lärmiljö.²⁰

Placeringen i en resursskola ska följas upp regelbundet för att säkerställa att elevens behov möts.²¹ Om det bedöms vara till elevens bästa att återgå till en ordinarie skola bör frågan tas upp med elevens vårdnadshavare för att undvika permanent särskiljande.²² Eleven har rätt att stanna i resursskolan så länge behovet av särskilt stöd kvarstår.²³ Ett beslut att neka fortsatt placering kan överklagas.²⁴

Placeringen i resursskolan är frivillig, och om vårdnadshavare begär att den ska upphöra ska kommunen erbjuda eleven en plats i en ordinarie skolenhet enligt de ordinarie placeringsbestämmelserna, det vill säga som huvudregel i enlighet med vårdnadshavares önskemål. En elevs vårdnadshavare kan givetvis också välja att söka sig till en fristående skola.²⁵

Behandlingsskola

Behandlingsskola är inte ett vedertaget begrepp eller utbildning som regleras i skollagen. Termen används av skolhuvudmän som driver resursskolor där behandling integreras i verksamheten, och där socialtjänsten många gånger är samverkanspart. Ur ett juridiskt perspektiv finns flera oklarheter kring organisationsformen, vilka kortfattat redogörs för nedan.

Ansvarsfördelning mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård

Kammarrätten har i flera fall bedömt att behandling inom en behandlingsskola ofta utgör hälso- och sjukvård, vilket gör den till regionens ansvar snarare än socialtjänstens. Socialtjänsten får inte finansiera insatser som åligger sjukvården, även om samverkan mellan instanserna är viktig.²⁶

Ansvarsfördelning mellan skola och socialtjänst

Hemkommunens skyldigheter enligt skollagen fullgörs av den nämnd som kommunfullmäktige har utsett att ansvara för det kommunala skolväsendet.²⁷ Den nämnd som ansvarar för skolväsendet måste självständigt bedöma en elevs rätt till plats i en resursskola och får inte låta mottagandet baseras på beslut om insatser från socialtjänsten. Detta skulle innebära att mottagandet villkoras av socialtjänstens beslut, vilket strider mot skollagen. Skolväsendets överklagandenämnd (ÖKN) har slagit fast

¹⁹ se t.ex. beslut 2016-08-11, dnr 2016:344.

²⁰ se prop. 2021/22:156 s. 62.

²¹ 10 kap. 31 b § 1 st skollagen.

²² prop 2021/22:156 s. 130

²³ 10 kap. 31 b § 2 st skollagen.

²⁴ 28 kap. 12 § 6 p. skollagen.

²⁵ JP Skolnets lagkommentar, uppdaterad 2024-11-21.

²⁶ se mål nr 827-20, 2020-07-02 och prop. 2000/01:80 s. 93.

²⁷ 2 kap. 2 § andra och tredje styckena skollagen.

att elever kan ha rätt till plats i resursskola med behandling även utan pågående insatser från socialtjänsten.²⁸

Familjehemsplacerade barn

Skollagen utgår från folkbokföringskommunen, medan socialtjänstlagen bygger på placeringskommunen, vilket kan skapa ansvarskonflikter vid skolplacering av familjehemsplacerade barn i resursskolor med behandling.

Sammanfattning

Skillnaden mellan resursskola och särskild undervisningsgrupp handlar främst om hur placeringen kommer till stånd och hur verksamheterna är organiserade. En placering i en särskild undervisningsgrupp beslutas av elevens rektor i samband med ett beslut om åtgärdsprogram och innebär aldrig ett byte av skolenhet. Till skillnad från resursskolor kan placeringen i en särskild undervisningsgrupp ske mot elevens och vårdnadshavares vilja och är oftast av tillfällig karaktär.

Resursskolor däremot är självständiga skolenheter där kommunen fattar beslut om placering efter en ansökan från elevens vårdnadshavare. Dessa skolor är särskilt anpassade för elever med långvariga och omfattande stödbehov och syftar till att erbjuda en stabil och anpassad lärmiljö över tid. Placeringen i en resursskola bygger alltid på frivillighet.

Med anledning av juridiska tveksamheter kring organisationsformen tal- och språkklasser föreslår utredningen att en resursskola vid behov organiseras för elever med generell språkstörning. Eftersom särskilda undervisningsgrupper inte utgör självständiga skolenheter måste de ha samma urvalskriterier som övriga kommunala skolor. I Täby kommun innebär detta att urvalet endast kan baseras på relativ närhet, vilket gör det svårt att säkerställa att de elever som har störst behov får plats i verksamheten. En annan juridisk utmaning med särskilda undervisningsgrupper är att elever inte kan ansöka om en plats, då beslutet fattas av rektor i samband med ett beslut om åtgärdsprogram. Rektorn har ensam beslutanderätt och kan inte delegera den, samtidigt som ingen elev kan nekas plats på grund av att grupperna är fulla, då lagen inte tillåter sådana begränsningar. Sammantaget skulle en resursskola vara en mer rättssäker och ändamålsenlig lösning för elever med generell språkstörning, då den möjliggör ett ansökningsförfarande och en behovsprioritering vid urval.

Utredningen lämnar inget organisationsförslag för behandlingsskola då det finns flera juridiska oklarheter med organisationsformen. Bland annat saknas tydliga riktlinjer för ansvarsfördelningen mellan skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård, vilket gör att ytterligare utredning krävs innan ett sådant förslag kan presenteras.

Behov och målgrupper

Höstterminen 2024 var drygt 10 400 elever folkbokförda i Täby kommun och inskrivna i förskoleklass eller grundskola (årskurs 1-9). Av dessa var ca 6 000 elever placerade på

²⁸ se beslut 2020-10-15, dnr 2020:1856.

en kommunal skola i Täby kommun medan 4 400 elever antingen var placerade på en fristående skola eller i en kommunal skola utanför Täby.

Under höstterminen 2024 hade 79 Täbyelever mer än 50 % skolfrånvaro varav 30 elever hade 75 % frånvaro eller mer. Enligt Skolverkets nationella statistik är skolfrånvaro vanligast i årskurserna 7–9, vilket även gäller för Täby kommun enligt den senaste tillgängliga lokala statistiken från 2023.

Fristående resursskolor

Höstterminen 2024 var cirka 230 folkbokförda Täbyelever placerade i resursskolor eller statliga specialskolor. Fördelat på årskurser var det 2 elever i förskoleklass, 19 elever i åk 1-3, 78 elever i åk 4-6 och 130 elever i åk 7-9. De flesta Täbyelever på resursskola går på Helleborusskolan, som specialiserar sig på neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, framför allt autismspektrumtillstånd. Under hösten var 11 Täbyelever inskrivna på skolor för elever med tal- och språksvårigheter.

Omvärldsbevakning visar att efterfrågan på resursskolor har ökat och fler vårdnadshavare och skolor efterfrågar kommunala alternativ. Tabellen nedan visar utvecklingen av skolplaceringar på fristående resursskolor i Täby kommun för Täbyelever de senaste åren. Den jämför antalet elever i resursskolor med det totala antalet Täbyelever inskrivna i grundskolor i kommunen, oavsett huvudman, samt antalet Täbyelever i kommunala grundskolor. Trots den ökande elevmängden i grundskolan indikerar siffrorna att det totala antalet elever i resursskolor fördubblats sedan 2017.

	HT-17	HT-20	HT-22	HT-24
Antal Täbyelever inskrivna på resursskola i Täby kommun	91	131	154	184
Antal Täbyelever inskrivna på grundskola i Täby kommun	9 731	9 892	9 892	9 835
Antal Täbyelever inskrivna på kommunal grundskola i Täby kommun	6 281	6 121	6 120	6 013

Ansökningar om tilläggsbelopp och extra resurstilldelning

Enligt skolförfattningarna kan fristående skolor och förskolor ansöka om tilläggsbelopp för elever med omfattande behov av särskilt stöd. Detta belopp täcker extraordinära stödåtgärder som assistenthjälp, lokalanpassning eller specialanpassad lärmiljö för

elever med funktionsnedsättning eller inlärningssvårigheter. I Täby kommun kan kommunala skolor på motsvarande sätt ansöka om extra resurstilldelning.

Inför läsåret 2024/2025 inkom 394 ansökningar om tilläggsbelopp från fristående skolor, varav 218 var från resursskolor. Kommunala skolor skickade in 285 ansökningar om extra resurstilldelning. För att bättre förstå elevernas stödbehov har utredningen granskat ett urval om 123 ansökningar, vilket motsvarar cirka 20 % av det totala antalet ansökningar.

Av de svårigheter eleverna har i sin skolsituation som beskrivs i ansökningarna omnämns ofta ett kraftigt utåtagerande beteende. Vissa elever har ångestproblematik med eller utan självskadebeteende. De flesta elever har en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF) och många har flera diagnoser. En fjärdedel har en språkstörning, ofta tillsammans med andra diagnoser. Majoriteten av ansökningarna avser ersättning för elevassistent, men även lokalanpassningar och tekniska hjälpmedel förekommer. Behovet av mindre undervisningsgrupper framgår inte tydligt i ansökningarna, men bedömningen är att majoriteten av eleverna behöver undervisning i mindre sammanhang, vilket både kan innebära mindre grupper eller enskild undervisning. Av de 230 elever som gick i fristående resursskolor under höstterminen 2024, bedöms de flesta behöva ett mindre undervisningssammanhang.

Enkät till de kommunala skolorna

I december 2024 besvarade de kommunala skolorna en enkät om behovet av att organisera undervisning i mindre sammanhang för utredningens definierade målgrupper. Enligt skolorna finns det ett generellt behov av omfattande individuellt stöd och undervisning i mindre grupper bland elever i alla årskurser. Elever med språkstörning som skulle gynnas av mindre undervisningsgrupper finns främst i låg- och mellanstadiet, medan behovet av samverkan med socialtjänsten är störst för högstadieelever.

Skolorna påpekar att många elever inte klarar av traditionella undervisningsmiljöer med stora grupper och långa skoldagar, och att det i många fall är svårt att möta elevernas stödbehov. Det lyfts särskilt fram behovet av stöd för elever med problematisk skolfrånvaro och behovet av tidiga insatser för att ge eleverna bästa förutsättningar att nå målen. En skola framhåller vikten av att särskilda undervisningsgrupper inrättas lokalt på varje skola för att bättre möta elevernas behov.

Kommungemensamma resursgrupper

Intervjuer med Skarpängsskolan och Näsbyarksskolan har genomförts för att förstå stödbehoven hos elever i de kommungemensamma resursgrupperna och om dessa skulle kunna utgöra målgrupp för en resursskola.

Skarpängsskolans resursgrupp för elever i årskurs 7–9 bestod vid intervjun i december 2024 av sex elever. Stödinsatserna fokuserar främst på att skapa en trygg lärmiljö för elever som har behov av mindre sammanhang och anpassad pedagogik. Näsbyarksskolans resursgrupp för elever i årskurs 4–9 hade vid intervjutillfället nio elever, men gruppen har sedan dess vuxit till tolv. Skolans arbete har gått från att huvudsakligen fokusera på sociala mål till att lägga större vikt vid undervisningen.

Slutsatser och organisationsförslag

Idén bakom resursskolor är att, i de fall en skola eller en elevs ordinarie undervisningsgrupp saknar förutsättningar för att möta och tillgodose elevens stödbehov, erbjuda ett alternativt undervisningssammanhang som möjliggör rätten till utbildning. Utifrån argumenten som lyfts fram i föreliggande utredning gällande särskiljande lösningar som resursskolor utgör, behöver en placering där vara noggrant övervägd och väl underbyggd. Detta innebär i sin tur att arbetet med främjande och förebyggande insatser på samtliga skolor behöver vara väl utvecklat, vilket inbegriper arbetet med att skapa inkluderande och tillgängliga lärmiljöer och att organisera lokala särskilda undervisningsgrupper vid behov. Resursskolor bör vara en integrerad del av hela verksamhetsområdets arbete med stödinsatser, från ledning och stimulans via särskilt stöd till extraordinära stödinsatser.

För att skapa gynnsamma och inkluderande verksamheter även i mindre sammanhang är det viktigt att utgå från principerna för tillgängliga lärmiljöer. Den sociala, pedagogiska och fysiska miljön behöver regelbundet ses över för att säkerställa att verksamheten anpassas efter elevernas förutsättningar och att deras behov tillgodoses. Detta inbegriper att ha en flexibel organisation med beredskap att justera arbetsätt och omfördela resurser och stödstrukturer för att möta de varierande behoven hos eleverna, och att eleverna får ta del av en varierad undervisning som tillgodoser både gruppens och individens identifierade behov.

För att prioritera kunskapsutveckling framför sociala mål är det viktigt att det finns lärare med hög kompetens med erfarenhet av att undervisa i helklass, som ställer rätt förväntningar och kravnivåer på eleverna. Samtidigt behöver personalstyrkan ha god förståelse för de svårigheter och stödbehov som finns i de olika målgrupperna, samt kunskap om anpassade undervisningsstrategier. Att skapa goda relationer är vidare av stor vikt, både till elever och vårdnadshavare.

När det är lämpligt bör eleverna i verksamheterna integreras och samverka med ordinarie sammanhang, vilket kan innebära att delta i vissa aktiviteter tillsammans med elever utanför resursskolan. Detta främjar en sammanhållen utbildningsmiljö där eleverna ges möjlighet att känna sig inkluderade och samtidigt utvecklas utifrån sina individuella förutsättningar. Vidare underlättar det återgång till ordinarie undervisningssammanhang om det genom uppföljning och utvärdering bedöms att en viss elev inte längre gynnas av placeringen i det mindre sammanhanget.

Det är av stor vikt att placeringarna i mindre undervisningssammanhang regelbundet följs upp och utvärderas i syfte att minska permanent särskiljande, något som understryks i lagstiftning och förarbeten.

Organisationsförslag resursskola i kommunal regi

1. Utredningen föreslår att en resursskola för elever i åk 4-9 i behov av omfattande och varaktigt stöd och anpassad undervisning i mindre sammanhang startar på Näsbyparksskolan den 1 januari 2026.
2. Utredningen föreslår att en resursskola för elever i åk F-6 i behov av omfattande och varaktigt stöd och anpassad undervisning i mindre sammanhang,

kombinerat med en diagnostiserad generell språkstörning, eventuellt startar i kommunal regi från 1 januari 2026.

Mål med verksamheterna

Målet med verksamheterna är att eleverna ska nå aktuella betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper. Utbildningen ska ge eleven möjligheter att skaffa sig individuella strategier för att hantera sin läroprocess och sin vardag samt vidareutveckla förmågan att kunna delta aktivt i olika sociala sammanhang och utvecklas som individer.

Målgrupper och kriterier för placering

Den föreslagna resursskolan på Näsbyarksskolan ska vända sig till elever i åk 4-9 folkbokförda i Täby kommun i behov av omfattande och varaktigt stöd och anpassad undervisning i mindre sammanhang.

Den föreslagna resursskolan för elever med generell språkstörning ska vända sig till elever i åk F-6 folkbokförda i Täby kommun i behov av omfattande och varaktigt stöd och anpassad undervisning i ett mindre sammanhang, kombinerat med en diagnostiserad generell språkstörning.

Stödbehoven i den pedagogiska, sociala och fysiska lärmiljön ska vara i sådan omfattning att de inte kan tillgodoses i nuvarande skolmiljö och utgör ett hinder för elevernas lärande.

För att kommunen ska kunna bedöma om en elev tillhör resursskolornas målgrupper behöver det finnas tillgång till aktuella bedömningsunderlag såsom utredningar, kartläggningar och uppföljningar. Förslagsvis ansvarar elevens ordinarie skola för att tillhandahålla dokumentation som kan styrka elevens stödbehov. Av dokumentationen behöver framgå vilka stödinsatser ordinarie skola genomfört och att dessa stödinsatser inte gett önskat resultat.

Om det är fler sökande än antal platser behöver ett urval göras och då ska elever med störst behov av det stöd resursskolan erbjuder prioriteras. Samtidigt är det vid urvalet av vikt att få till stånd en fungerande elevgrupp för att säkerställa att lärmiljöerna blir ändamålsenliga. Vid urvalet ska det finnas tydlig information om hur prioriteringar görs baserat på elevernas behov. Ett arbete som behöver göras framåt är att ta fram tydliga och specifika urvalskriterier som säkerställer rättssäkerhet och förutsebarhet i urvalet. I sammanhanget är det viktigt att poängtera att ifall en elev bedöms ha behov av stöd i ett mindre sammanhang har eleven rätt att få sitt stödbehov tillgodosett, oavsett om plats kan beredas i en resursskola.

Antal platser, gruppstorlek och gruppsammansättning

Resursskola på Näsbyarksskolan

Organisationsförslaget bygger på den aktuella skolbyggnadens kapacitet, vilket i Näsbyarksskolans fall är 30-32 platser. För att underlätta kostnadsberäkningen utgår organisationsförslaget från 30 platser eller 3 grupper om 10 elever per grupp. Årskursblandade grupper uppdelat på årskurs 4-5, 6-7 respektive 8-9 är att föredra då det därigenom är lättare att bedriva merparten av undervisningen i grupp. I övrigt avgörs gruppernas sammansättning i stor utsträckning av elevernas stödbehov.

Resursskola för elever med generell språkstörning

För att underlätta kostnadsberäkningen kommer organisationsförslaget utgå från 20 platser eller 2 grupper om 10 elever per grupp. Liksom hos den föreslagna resursskolan på Näsbyarksskolan avgörs gruppernas sammansättning i stor utsträckning av elevernas stödbehov men det rekommenderas att hålla ihop stadier för att underlätta gruppundervisning.

Beskrivning av resursskolornas lärmiljöer

Resursskolorna erbjuder undervisning i mindre sammanhang. Lärmiljöerna är anpassade och kännetecknas av hög lärartäthet och god tillgång till specialpedagogisk kompetens. Verksamheten präglas vidare av ett starkt kunskapsfokus där målet är att erbjuda anpassad undervisning utifrån elevernas individuella förutsättningar.

Exempel på inslag i lärmiljöerna kan vara:

- Tydliga ramar och förväntningar
- Tydligt bemötande och förhållningssätt
- Tydliggörande pedagogik och digitala verktyg
- Sinnes- och intrycksreducerad miljö
- Gruppundervisning i första hand, en-till-en undervisning vid behov

Lokaler inkl utemiljö

Varje grupp föreslås ha tillgång till följande lokaler/ytor:

- Ett hemklassrum
- Minst ett grupprum
- Upphållsrum/rastyta inomhus
- Egen ingång
- Vid måltider ska det finnas möjlighet att äta enskilt

Utöver det behöver grupperna få tillgång till den ordinarie skolans ämnessalar för att erbjudas undervisning inom olika ämnesområden såsom slöjd, bild, musik, hem- och konsumentkunskap samt idrott och hälsa. Det rekommenderas också möjlighet till en avskild plats där elever kan dra sig tillbaka och återhämta sig vid behov.

Utemiljön ska möjliggöra fysisk aktivitet, socialt samspel och interaktion samt erbjuda utrymme för rekreation och avskildhet. Utomhusmiljön ska även kunna stödja funktionell utomhuspedagogik utifrån läroplanens kursplaner.

Bemanning

Varje grupp föreslås ha följande bemanning:

- En huvudansvarig klasslärare som bedriver undervisning för gruppen i kärnämnen (svenska, engelska, matematik) alternativt merparten av de teoretiska ämnena
- Lärarassistenter

Resursskolorna bör ha följande yrkeskategorier knutna till sig:

- Rektor och biträdande rektor
- Ämneslärare
- Specialpedagog

- Logoped (enbart resursskola för elever med generell språkstörning)
- Fritidslärare
- Förstärkt elevhälsa i form av utökat psykolog- och kuratorstöd.
- Studie- och yrkesvägledare

Rutiner för ansökan och placering

Det är vårdnadshavare som ansöker om plats i en resursskola. Ansökan får även göras av elevens rektor, om eleven är placerad vid en av kommunens skolenheter och elevens vårdnadshavare medger det. Eftersom det inte är godtagbart att enbart behandla ansökningar till en skolenhet löpande behöver det organiseras för skolval till resursskolan. En grundläggande förutsättning är att alla potentiella sökande kan söka på lika villkor. Ansökningsperioden till resursskolan bör förläggas så att alla ansökningar kan bedömas, urval göras vid behov och beslut om skolplacering fattas och administreras i god tid innan skolstart. Dessutom behöver det finnas tid för att anpassa lärmiljöerna och sätta ihop grupper utifrån det aktuella elevunderlaget.

En central samrådsgrupp bör finnas för att bedöma och prioritera inkomna ansökningar. Samrådsgruppen kan exempelvis bestå av resursskolornas respektive rektor, elevhälsochef, stabschef och specialpedagog. Om samrådsgruppen bedömer att en elev tillhör resursskolans målgrupp och/eller uppfyller urvalskriterierna erbjuds en plats. Beslut behöver meddelas både de som erbjuds plats och de som inte gör det. I besluten ska det framgå på vilka grunder kommunen fattat beslut om att erbjuda eller inte erbjuda plats på resursskolan.

Uppföljning och utvärdering av placeringen ska ske löpande, förslagsvis inom ramen för den kontinuerliga uppföljning och utvärdering som ska ske avseende en elevs åtgärdsprogram. Detta ansvar ligger ytterst på kommunen som huvudman men kan delegeras till rektor på resursskolorna.

Lokala förutsättningar på Näsbyarksskolan

Näsbyarksskolan är en centralt belägen åk 4-9 skola som ingår i ett rektorsområde tillsammans med F-3-skolorna Norskolan och Slottsparksskolan. Som tidigare nämnts har Näsbyarksskolan i dagsläget en kommungemensam resursgrupp som tar emot elever i åk 4-9. I skrivande stund finns tolv elever i gruppen. För elever som behöver stöd i form av en mindre undervisningsgrupp, men som inte tillhör resursskolans målgrupp eller inte önskar en plats där, är det viktigt att skolan fortsätter att erbjuda detta stöd.

Näsbyarksskolan uppger att de har kapacitet att ta emot ca 30-32 elever i resursskolan. Avseende lokaler finns två alternativa områden i olika delar av skolbyggnaden där det finns klassrum, grupprum och egen ingång. Den ena delen, där den kommungemensamma resursgruppen för närvarande håller till, förespråkas som plats för resursskolan då den ligger mer avskilt. I denna del av skolbyggnaden finns tre klassrum, varav två används av den kommungemensamma resursgruppen, ett stort uppehållsrum samt ett antal mindre grupprum där delar av elevhälsan har sina arbetsrum. För att resursskolan ska kunna placeras här krävs vissa lokalanpassningar samt tillgång till det tredje klassrummet och grupprummen som elevhälsan nu förfogar över. Dessa mindre rum kan exempelvis användas till enskild undervisning med specialpedagog, vilket för närvarande är svårt att genomföra. Näsbyarksskolan menar

samtidigt att det är fördelaktigt att placera resursskolan i närheten av elevhälsan då eleverna har ett behov av förstärkt elevhälsostöd.

Avseende bemanning uppger Näsbyarksskolan att nyrekryteringar är nödvändiga.

Ekonomi och finansiering

Principen om lika villkor mellan kommunala och fristående huvudmän innebär bland annat att både kommunala och fristående skolor ska ges samma ekonomiska förutsättningar att bedriva sin verksamhet.

Skollagen 10 kap 38-39 §§ beskriver hur hemkommunen ska lämna bidrag till fristående huvudmän. Bidraget består enligt nuvarande reglering av ett grundbelopp per elev och i vissa fall ett tilläggsbelopp för elever som är i behov av extraordinära stödåtgärder. Motsvarande bidrag lämnas till kommunala skolor och förskolor genom ett grundbelopp per elev och i vissa fall extra resurstilldelning. Hur stort grundbelopp är som lämnas per elev och årskurs beslutas av kommunen varje år, medan tilläggsbelopp och extra resurstilldelning beslutas individuellt utifrån elevens behov.

Nedan visas en tabell med beslutad grundpeng för respektive årskurs i Täby kommun 2025.

Grundbelopp (peng) 2025	Årsbelopp	Belopp per månad
Förskoleklass	70 464	5 872
Grundskola åk 1-3	91 662	7 638
Grundskola åk 4-5	100 998	8 416
Grundskola åk 6-9	111 025	9 252
Fritidshem inskriven verksamhet åk F-3	46 265	3 855
Fritidshem inskriven verksamhet, åk 4-6	26 596	2 216

Kostnader för elever i resursskola

Då undervisningen i en resursskola bedrivs i små grupper med hög lärartäthet blir kostnaden per elev högre jämfört med undervisning i ordinarie verksamhet. Beräkningar gjorda på uppskattat behov av personal och lärverktyg samt föreslagna nivåer på ersättning i ordinarie grundpeng för övriga delar visar att kostnaden per elev i respektive årskurs ser ut som följande tabell.

Resursskola på Näsbyarksskolan, åk 4-9

	Årsbelopp
--	-----------

Åk 4-5	221 801
Åk 6	227 116
Åk 7-9	227 206
Fritidshem åk 4-6	68 485
Skolskjuts	108 000

Beräkningar baserat på följande antaganden

- att resursskolan har 30 elever som fördelats jämt mellan årskurserna
- att ca 5 elever i årskurs 4-6 är inskrivna i fritidshemmet
- samtliga elever har behov av skolskjuts

visar att den totala kostnaden per år för en resursskola av denna storlek är ca 11 mnkr, där kostnaden för skolskjuts utgör ca 3,2 mnkr.

Resursskola för elever med generell språkstörning, åk F-6

	Årsbelopp
F-klass	231 004
Åk 1-3	233 814
Åk 4-5	234 684
Åk 6	239 954
Fritidshem F-klass	66 547
Fritidshem 1-3	66 398
Fritidshem 4-6	61 920
Skolskjuts	108 000

Beräkningar baserat på följande antaganden

- att resursskolan har 20 elever som fördelats jämt mellan årskurserna
- att ca 10 elever i årskurs F-6 är inskrivna i fritidshemmet
- samtliga elever har behov av skolskjuts

visar att den totala kostnaden per år för resursskola av denna storlek är ca 8,1 mnkr, där kostnaden för skolskjuts utgör ca 2,2 mnkr.

Finansiering

I 2 kap. 8 b § skollagen finns en övergripande bestämmelse om kommuners resursfördelning. Bestämmelsen infördes den 1 juli 2014 och syftar till att förtydliga att kommuner ska vikta sin resursfördelning utifrån barn och elevers olika förutsättningar och behov. Med stöd av bestämmelsen beslutade barn-och grundskolenämnden 2021 att införa ett strukturbidrag för elever folkbokförda i Täby kommun och inskrivna i grundskola och förskoleklass i fristående resursskolor som begränsar sitt mottagande till elever i behov av särskilt stöd och motsvarande inom egen regi. Strukturbidraget utgör en kompletterande del av grundbeloppet och är ämnat att ge stöd på strukturell nivå för elever inskrivna i en fristående resursskola som begränsar sitt mottagande till elever i behov av särskilt stöd och motsvarande inom egen regi. Strukturbidraget utgör en del av nämndens budget som finansieras med ett fast anslag, det vill säga, som inte utgår från volymer.

Beloppet för 2024 var för kommunala skolor 2 917 kr per månad vilket har höjts till 2 975 kr per månad för 2025. Fristående utförare får ett påslag med momskompensation om 6% på dessa belopp. 2025 års budget för strukturbidraget är ca 7,7 miljoner kronor.

Utöver grundbeloppet och det kompletterande strukturbidraget beräknas verksamheterna till viss del finansieras via extra resurstilldelning, vilket efter ansökan beslutas individuellt utifrån elevens behov.

Övriga kostnader

Utöver driften av resursskolorna tillkommer investeringskostnader för anpassning av lokaler och inköp av möbler/skärmar etc. Hur stora dessa kostnader blir beror på behovet av anpassningar. Detta behöver undersökas närmare med hjälp av fastighetsavdelningen som har kunskap om lokalanpassningar.

Bilagor

- Barnkonsekvensanalys